

SXEDIO.E84

23.10.1931: Ο ΟΝΟΥΦΡΙΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ ΚΗΔΕΥΕΤΑΙ ΩΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΗΡΩΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΙΔΕΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ο λαός της Λευκωσίας αποφάσισε να τιμήσει όπως άρμοζε στο πρώτο θύμα της εξέγερσης Ονούφριο Κληρίδη του οποίου η κηδεία προγραμματίστηκε μεγαλειώδης.

Τόση ήταν η αποφασιστικότητα "των αρχηγών του αγώνος" όπως τόνιζε ο Κ.Α. Κωνσταντινίδης στο αφήγημα του που δημοσίευσε στο "Νέο Κυπριακό Φύλακα" το **1947**, για να τιμήσουν τον πρωτομάρτυρα των Οκτωβριανών ώστε στη σύσκεψη που έγινε στη Λευκωσία αποφασίστηκε ότι "κι αν τον θάψουν κρυφά (οι Αγγλοι) θα τον ξάψουμε για να γίνη επίσημη κηδεία".

Παρά τις αρχικές αντιδράσεις τους και την επιμονή τους όπως μεταφερθεί στο χωριό του η σορός του Κληρίδη, οι Αγγλοι δέχθηκαν τελικά να τον παραδώσουν στους συγγενείς του για τη μεγαλοπρεπή κηδεία που θα γινόταν στη Λευκωσία όπου ο Ονούφριος Κληρίδης θα κηδευόταν ως εθνικός ήρωας.

Με το αγγελτήριο του θανάτου και της κηδείας του Ονούφριου Κληρίδη καλείτο ο λαός στην εκκλησία Φανερωμένης για να τον τιμήσει.

Της κηδείας θα προΐστατο ο Αρχιεπίσκοπος Κύριλλος.

Αναφερόταν στο αγγελτήριο της κηδείας:

ΚΗΔΕΙΑ

Μετά βαθυτάτης οδύνης, αλλά και εθνικής υπερηφανείας αγγέλλομεν, ότι ο πρώτος μάρτυς της εθνικής Ιδέας και της ελευθερίας της δούλης πατρίδος μας

ο ΟΝΟΥΦΡΙΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ

17 ΕΤΩΝ

εξέπνευσε κατά τας πρωΐνας ώρας εν τω Κυβερνητικώ νοσοκομείω.

Η μεγάλη θυσία του νεαρού θύματος πρέπει να έχη και ανάλογον ανταπόκρισιν εκ μέρους της δούλης

πατρίδος μας, διά την οποίαν εχύθη το αίμα του δι' ο και αποφασίζομεν τα εξής:

1ον. Οι κώδωνες των εκκλησιών της πρωτεύουσας και των περιχώρων να ηχήσουν πενθίμως επί **5** λεπτά σήμερον την πρωίαν και κατά την ώραν της κηδείας οι κώδωνες των εκκλησιών όλης της νήσου.

2ον. Η κηδεία να γίνη μεγαλοπρεπής και επιβάλλουσα δημοσία δαπάνη κατά τας **2, 2/2** μ.μ. της σήμερον εκ του ιερού ναού ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗΣ χοροστατούντος του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Κου Κου ΚΥΡΙΛΛΟΥ

3ον. Να διακόψωσι τα μαθήματα των κατά την μεταμεσημβρίαν της σήμερον όλα τα ελληνικά εκπαιδευτήρια της πρωτεύουσας και να παραστώσιν εις την κηδείαν οι μαθηταί και μαθήτριά μετά του διδακτικού προσωπικού των.

4ον. Να υψωθώσι μεσίστιοι αι σημαίαι των ναών, των εκπαιδευτηρίων και των σωματείων της πόλεως εις ένδειξιν πένθους.

5ον. Να παρακολουθήσωσι την κηδείαν όλοι οι κάτοικοι της πρωτεύουσας και των περιχώρων και επιπλέον ως τιμητική συνοδεία και πρωτοπορεία της νεκρικής πομπής η Α.Μ. ο Αρχιεπίσκοπος ο κλήρος, οι τέως και πρώην βουλευταί, ο δήμαρχος και οι πρώην δήμαρχοι της πόλεως, οι εθελονταί και τα μέλη των σωματείων και συντεχνιών.

6ον. Να παραχωρηθή δωρεάν χώρος εις το μάλλον περίοπτον μέρος του νεκροταφείου και να στηθή δημοσία δαπάνη μαρμαρίνη προτομή του ήρωος προς Εθνξικόν φρονηματισμόν και εις αιωνί ανάμνησιν.

7ον. Να ανοιχθή εθνικός έρανος χάριν των παθόντων εις τον οποίον να γίνουν δεκτοί και το τάλαντον του πλουσίου και ο οβολός της χήρας.

8ον. Να κατατεθή δάφνινος στέφανος εκ μέρους της αγωνιζομένης δούλης Πατρίδος.

9ον. Να κλείσουν κατά την ώραν της κηδείας όλα τα ελληνικά καταστήματα εις ένδειξιν τιμής, αλληλεγγύης και επιπλέον παρακαλούνται οι Οθωμανοί και αρμένιοι συμπολίται μας να πράξωσιν το αυτό.

Λευκωσία τη **23** Οκτωβρίου **1931**

ΟΙ ΑΡΧΗΓΟΙ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΜΑΣ.

Τον επικήδειο στη μεγαλοπρεπή κηδεία του Ονούφριου Κληρίδη στην οποία παρέστησαν χιλιάδες κόσμου, είπε ο έμπορος και μέλος της ΕΡΕΚ Γεώργιος Μαρκίδης.

Είπε ο Μαρκίδης:

"Μέσα εις το διάβα των καιρών, η ελληνική αρετή εθεώρησε σαν απρέπειαν τον οδυρμόν και το δάκρυ διά κάποιους φωτεινούς και στεφανωμένους θανάτους, που υπήρξαν σκληρή συνέπεια μιας αφοσιώσεως κι αγάπης σε μερικά υπέρτερα και πάγκαλα ιδανικά, εις στιγμάς ενός διά τούτα ενθουσιασμού παραφόρου κι αγνού.

Και το κλάμα λοιπόν τώρα θα ήτο ίσως ύβρις και ασέβεια προς τον προκείμενον νεκρόν. Αν τούτος εις στιγμάς νεανικής παράτολμης ορμής έχασε την σφύζουσαν του ζωήν, κατά τας χωρίς επαναληπικόν χαρακτήρα και χωρίς καμμίαν προμελέτην ταραχάς, θα βρίσκη τούτος όμως πάντα στοργικήν αγκαλιάν στα ηλύσια της μνήμης εκείνων που ζουν κι εκείνων που θα ρθουν κατόπιν απ' αυτόν.

Γιατί, αν συνήθισαν ατυχώς μέσα στους αιώνας οι εκάστοτε ισχυροί να θυσιάζουν συχνά μ' αστοργίαν το δίκαιον των λαών, θα συνοδεύη όμως πάντα η σεμνή ευλάβεια της άγρυπνης ύμνησης όλων των παντοτεινών και μακάριον ύπνον και τη μεταθανάτιον ζωήν εκείνων, που από την άλλην μεριάν, εθουσιάσθησαν μέσα στο ξέσπασμα της δυσφορίας διά την κακοδιοίκησιν και μέσα στ' αυθόρμητο ανάβρυσμα της αγανάκτησης διά το καταπατούμενον δίκαιον, κι επίστευσαν στου δικαίου την ακατάλυτον ισχύν κι ενθουσιάσθησαν διά κάποια φωτεινά κι ανώτερα ιδανικά που η ελληνική ψυχή δεν τα εθεώρησεν ανέφικτα ίσως ποτέ.

Κι η συμπάθεια της πατρίδος μας προς την ιερήν μνήμην του προκειμένου νεκρού και το Κυπριακόν προς την θυσίαν του σέβας, δεν θα μαρανθούν κι η βέβαια λοιπόν καθώς θα σβύσουν τα εφήμερα και μυρωμένα λουλούδια του σεμνού στεφάνου που καλαθέτει δι' εμού επί της σορού του την στιγμήν

αυτήν η "Αγάπη του Λαού" κι η προς την μακαρίαν του σκιάν αγνή της Κύπρου του αγάπη θα διατηρηθή πάντοτεινά μεθυστικό χαδιάρικο κι αμείωτο το δικό της το άρωμα μέσα στο γοργό το διάβα των εκάστοτε καιρών".

Μετά την κηδεία σχηματίστηκε πορεία με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο. Ακολουθούσαν οι πρώην βουλευτές, οι δήμαρχοι και άλλοι επίσημοι.

Μπροστά, μπροστά πήγαινε η φιλαρμονική του Δήμου Λευκωσία που άνοιγε το δρόμο από την οδό Λήδρας στην οδό Λάρνακος και στο Κοιμητήριο.

Στην επιστροφή του πλήθους ένα στρατιωτικό απόσπασμα είχε ήδη κινητοποιηθεί και ο στρατός προσπάθησε να κατευθύνει τον ρουν του κόσμου προς άλλο σημείο και να μη μπει στη σημερινή Λεωφόρο Ευαγόρου, φοβούμενο ότι δυνατό αγκακτισμένοι πολίτες να επετίθεντο εναντίον της οικίας του Αστυνόμου Λευκωσίας κ. Σιέλλις. Το πλήθος όμως επέμενε και απειλήθηκαν επεσόδεια, ενώ ο επικεφαλής ετοιμαζόταν να δώσει το παράγγελμα για να δράσουν και πάλι τα όπλα.

Ο ΚΑΚ περιγράφει ως εξής τη συνέχεια:

"Σ' αυτήν την δραματική στιγμήν προβάλλει από το πλήθος ο κ.Γ. Χατζηπαύλου- οι βουλευταί Χατζηπαύλου και Θεοδότου ήσαν πάντοτε επικεφαλής του πλήθους- προχωρεί προς τον Άγγλον αξιωματικόν και του λέγει δείχνοντας το στήθος του: "Αν θα χτυπήσης, εμένα να χτυπήσης κι όχι τον λαόν. Παρακαλώ να αποσυρθούν τα πολυβόλα διότι οι Κύπριοι δεν είναι λαγωοί".

Και στρέφοντας προς το πλήθος, ο βουλευτής Μόρφου-Λεύκας είπεν: "Εμπρος παιδιά".

Το πλήθος ακολούθησε τον Χατζηπαύλου και οι Άγγλοι στρατιώτες αφού τοποθέτησαν τις λόγχες των όπλων τους στα στήθη των δυο βουλευτών, παρπατούσαν πίσω, πίσω. Για καλή τους τύχη έφθασε εκείνη τη στιγμή με το ποδήλατο του ο Διοικητής Λευκωσίας Χαρτ Νταίηβις που είχε ειδοποιηθεί και διέταξε το απόσπασμα να απομακρυνθεί.

Οι Κύπριοι έκαμαν το δικό τους και προχώρησαν

χωρίς επεισόδια. Δεν ήθελαν όμως να διαλυθούν. Συγκεντρώθηκαν στην περιοχή της Φανερωμένης και πάλι και ενώ μερικοί επέμεναν να κατευθυνθούν στις Κεντρικές Φυλακές για να απελευθερώσουν τους συλληφθέντες τους έκοψε τη φόρα ο Πυγμαλίων Ιωαννίδης που τους μίλησε με τη γλώσσα της πραγματικότητας:

"Όπλα δεν έχουμε, ούτε ένα καλάμι. Είναι άδικο λοιπόν ν'άχωμεν θύματα, αφού συγκρουσθώμεν προς ένοπλες δυνάμεις και τότε ν'άχουν να κλάψουν μανάδες τα παιδιά τους".

Τα λόγια του Ιωαννίδη ήταν αρκετά για να πείσουν τους λίγους φανατισμένους να διαλυθούν.

Όμως στις άλλες πολεις, η φωτιά που άναψε είχε πάρει διαστάσεις.